

ธรรมานศาสน์

เพื่อให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้กำลังพล ทอ. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

ประเพณีทานข้าวใหม่
ทานหลั่วหิงไฟพระเจ้า

ในช่วงปลายเหมันตฤดู เดือนสี่เหนือ ประมาณเดือนธันวาคมถึงมกราคม ชาวล้านนามีประเพณีสำคัญประจำเดือน ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำของเดือน นั่นคือประเพณี “ทานข้าวใหม่-หิงไฟพระเจ้า”

หลังฤดูการเก็บเกี่ยวข้าวในนาแล้ว ชาวนาต่างนึกถึงคุณของ “ผีปู่ผีย่า ผีฟ้า ผีน้ำ ผีคำดินดำ” อันได้แก่ ผีบรรพบุรุษผู้บุกเบิกเนื้อไร่แตนนาน ผีบนฟ้าที่ประทานสายฝน มีขุนน้ำประจักษ์ชลธารไหล ได้หล่อเลี้ยงข้าวกล้าเติบโตงาม ผีดินผู้ค้ำหนุนมีคุณด้วยประทานเนื้อดินอันอุดม ให้สมบุญพันธุ์พูนผลสำเร็จเป็นเมล็ดข้าว จึงได้พากันจัดแบ่งข้าวเปลือกข้าวสารใส่กระตังพร้อมข้าวสุก อาหารคาวหวาน ขนม ผลไม้ หมวกพลูปุหรี ใส่กระบะบัตรพลี แล้วประกอบพิธีเช่นสรวงบูชา

ต่อมาชาวล้านนาได้รับพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักการบูชาคุณจึงนิยมทำบุญอุทิศตามคติความเชื่อทางพุทธศาสนา ส่วนหนึ่งของพืชผลธัญญาจึงถูกไว้ไหว้สาบูชาพระรัตนตรัยด้วย ภายหลังพลังศรัทธาพระศาสนาเข้มข้นขึ้นจึงจัดถวายพระรัตนตรัยเป็นหลักใหญ่ แต่ถึงอย่างไรก็ได้ทิ้งคติเดิม กล่าวคือยังมีการทำบุญผ่านการ “ทานข้าว” คือถวายสำหรับอาหารอันมีข้าวใหม่เป็นหลัก อุทิศให้เจ้าแดนแผ่นนา เทวดาพระนางธรรณี เจ้าที่เจ้าแดนเจ้าแห่งเข้าหน ตลอดจนญาติมิตรผู้ล่วงลับถ้วนหน้า

กล่าวถึงเฉพาะการทำบุญใหญ่ เรียกทั่วไปว่า “ทานข้าวใหม่” แต่ก็มีหลายท้องที่เรียกชื่อต่างกันไปได้แก่ ทานข้าวหล่อบาตร ทานข้าวลั่นบาตร และทานดอยข้าว ซึ่งแต่ละชื่อเกิดจากอาการที่เห็นคือ เริ่มต้นทางวัดจะจัดภาชนะรองรับส่วนใหญ่เป็นบาตร ชาวบ้านที่นำเมล็ดข้าวไปทำบุญจะ “หล่อ” คือเทเมล็ดข้าวลงในบาตร เมื่อเห็นอาการเช่นนี้จนจินตนาจึงเรียก “ทานข้าวหล่อบาตร” และเมื่อข้าวเต็มบาตรก็เทข้าวออกกองไว้แล้วหงายบาตรขึ้นรับใหม่ จนข้าวเต็มและล้นออกจึงเรียก “ทานข้าวลั่นบาตร” สุดท้ายหลายบาตรเข้า กองเมล็ดข้าวก็ใหญ่โตเหมือนภูเขา จึงเรียก “ทานดอยข้าว” ซึ่งกองที่เป็นข้าวสารมองเห็นเป็นสีขาว เรียก “ดอยเงิน” ส่วนกองข้าวเปลือกเห็นเป็นสีเหลืองเรียก “ดอยคำ”

ลักษณะการทำบุญนอกจากจะทำบุญด้วยผลิตผลซึ่งเป็นเมล็ดข้าวล้วนๆ แล้ว ยังมีการแปรสภาพข้าวถวายเช่น นำข้าวไปนึ่งสุกแล้วปั้นปิ้งไฟเป็นข้าวจี หรือใส่กระบอกไม้เฒ่าไฟให้สุกเป็นข้าวหลามไปถวายพระ จึงมีคำเรียกติดปากอีกชื่อว่า

“ทานข้าวจีข้าวหลาม” ส่วนการทานข้าว จะนั่งข้าวใหม่ถวายพร้อมอาหารปรุงรสพิเศษและพืชผลตามฤดูกาลอาทิ ถั่ว งา ห้วมัน เป็นต้น

หนึ่งในวันเดียวกัน มีประเพณีสำคัญอีกประเพณีหนึ่ง เรียกว่าประเพณี “ทานหลัวหิงไฟพระเจ้า” จะมีการจัดเตรียม “หลัว” คือฟืนสำหรับเผาถวายเป็นพุทธบูชา โดยมีจุดมุ่งหมายให้ “พระเจ้า” หมายถึงพระพุทธเจ้าได้ “หิง” คือผิงให้เกิดไอร้อน ซึ่งเรื่องนี้เกิดจากความรู้สึกของคนที่คิดว่าในฤดูหนาวอากาศหนาวเย็นพระพุทธเจ้าก็คงจะหนาวเช่นกัน จึงเกิดกิจกรรมนี้ขึ้น สำหรับฟืนที่ใช้มักเป็นไม้ที่มีเนื้อสีขาว เช่น ไม้คนทา ไม้ตะคร้อ ไม้มะขาม เป็นต้น ฟืนที่หาได้จะถูกตัดให้ยาวประมาณ ๑ วาของเจ้าภาพแล้วมัดรวมกันให้ได้ ๘๐ ท่อน เท่าจำนวนพระชนมายุของพระพุทธเจ้าคือ ๘๐ พรรษา นอกจากนี้ อาจมีท่อนไม้ไผ่สอดใส่เข้าไปในกองไฟเพื่อให้เกิดระเบิดเสียงดังตูมตาม และพิธีกรรมนี้จะมีขึ้นในเช้ามีดของวันนั้น

ประเพณีทานข้าวใหม่ก็ดี ประเพณีทานหลัวหิงไฟพระเจ้ายกดี เป็นประเพณีที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตในสังคมเกษตร ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในอดีต ปัจจุบันแม้สังคมจะเปลี่ยนไป แต่ประเพณีดังกล่าวก็ยังคงหลงเหลืออยู่ เพราะหากมองดูแก่นแท้แล้วจะเห็นได้ว่าเป็นประเพณีที่ส่งเสริมคุณธรรมชั้นสูงอันได้แก่ “กตัญญูกตเวทิตาธรรม” น้อมนำจิตใจให้อ่อนโยน เคารพและเทิดทูนคุณค่าของบุพพการีชน จึงถือเป็นสิ่งจรรโลงศีลธรรม อันจะนำผลให้คนในสังคมใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

+++++

อ้างอิง : อาจารย์สนั่น ธรรมธิ ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรมล้านนา/ พ.ศ.๒๕๖๓

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

คนอก.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้กำลังพลของ ทอ.มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

จริยธรรมกระทรวงกลาโหม

ข้าราชการกระทรวงกลาโหมจักต้องยึดถือและปฏิบัติตนเพื่อรักษาจริยธรรม ของกระทรวงกลาโหม ดังต่อไปนี้

๑ ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้งจักต้อง พินิจ รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์และเชิดชูรักษาไว้ ซึ่งพระบรมเดชานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้า รวมถึงการนำ หลักคำสอนที่ถูกต้องของศาสนามาปฏิบัติให้เกิดคุณธรรมนำไปสู่ความประพฤติและการปฏิบัติตนตามประมวลจริยธรรม กระทรวงกลาโหมอย่างเคร่งครัด

๒ ซื่อสัตย์ สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ เชื่อถือและปฏิบัติ ตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายของ ผู้บังคับบัญชา ทั้งการปกครองผู้บังคับบัญชาต้องกระทำด้วยความยุติธรรมรวมถึงการยึดมั่นในข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และ แบบธรรมเนียมของกระทรวงกลาโหมอย่างเคร่งครัด

๓ กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม โดยการยืนหยัดกระทำ ในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูก กฎหมาย

๔ การพิทักษ์และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนและไม่มี ผลประโยชน์ทับซ้อน รวมถึงการมีจิตสาธารณะ ให้ความช่วยเหลือสังคมในทุกโอกาสที่สามารถกระทำได้

๕ การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐานและคุณภาพของงาน มีการปฏิบัติราชการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้

๖ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม ให้การช่วยเหลือและบริการแก่ประชาชน ด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัยและไม่เลือก ปฏิบัติ รวมถึงการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนโดยไม่ปิดบังข้อเท็จจริงภายใต้กรอบของกฎหมาย

๗ ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ รวมทั้งการเชิดชูและรักษาไว้ซึ่ง เกียรติยศ เกียรติศักดิ์ และอุดมการณ์ของข้าราชการกระทรวงกลาโหม
